

Sammanfattning av arbetsrapport om nyanlända barns och ungdomars inkludering och jämställdhetsutveckling

*Mehrdad Darvishpour (projektledare), Ildikó Asztalos Morell, Niclas Månsson,
Mohammadrafi Mahmoodian och Magnus Hoppe*

SAMHÄLLSKONTRAKTET

Sammanfattning av arbetsrapport om nyanlända barns och ungdomars inkludering och jämställdhetsutveckling

Mehrdad Darvishpour (projektledare), Ildikó Asztalos Morell, Niclas Månsson, Mohammadrafi Mahmoodian och Magnus Hoppe

Förord

Detta projekt genomfördes inom ramen för Samhällskontraktet (SK), som är en gemensam satsning mellan Mälardalens högskola (MDH), Eskilstuna kommun, Västerås stad samt Region Västmanland och Landstinget Sörmland. 2016 beslutade SK att utse en arbetsgrupp för att utveckla ett forskningsprojekt om nyanlända. Forskargruppen uppdrag var att i samarbete med kommuner och landsting, arbeta fram ett övergripande projekt kring nyanländas etablering i samhället. Sammansättningen gjordes för att skapa bredd i den teoretiska referensramen och gruppen kom att representera olika akademier och discipliner vid MDH. Under genomförandet av studien 2017 har den bestått av *Mehrdad Darvishpour* (projektledare), docent i socialt arbete, *Ildikó Asztalos Morell*, docent i sociologi, *Magnus Hoppe*, docent inom företagsekonomi och *Niclas Månsson*, professor i pedagogik med inriktning mot didaktik.

Forskargruppen har under utvecklingen av projektet genomfört fler möten med kontaktpersoner för SK:s ovan nämnda parter. Efter flera arbetsgruppsmöten kom gruppen fram till att eftersom inkluderingen av nyanlända barn och ungdomar är den stora frågan ska projektet fokusera på främst nyanlända barn och ungdomars inkludering i regionerna. Under våren 2017 startade projektet om nyanlända barn och ungdomars inkludering och jämställdhetsutveckling vid MDH. Projektet är ett flerårigt forskningsprojekt där forskarna, tillsammans med aktörer i regionen, belyser nyanlända och ensamkommande ungdomars situation.

Denna text är en kort sammanfattning av första årets arbetsrapport, vilken ges ut som underlag för konferensen den 14 och 15 mars 2018 vid MDH i syfte att sprida resultaten till både de som berörs direkt och en större allmänhet. En fullständigt och utförlig forskningsrapport kommer att publiceras senare.

Vid genomförande av intervjuer med ungdomar och analyser av materialet har, utöver forskargruppen, följande personer bidragit till projektet under 2017. *Mohammadrafi Mahmoodian*, fil. dr i sociologi vid MDH, med ett engagemang i främst intervjuerna. *Calle Jonsson*, doktorand i arbetslivsvetenskap vid Mälardalen högskola, som har bidragit med tematisering av det empiriska materialet. Ett stort tack till dem och de deltagande nyanlända barnen ungdomarna samt den personal som ställt upp för intervjuer och i forskningscirklar

Därutöver vill vi rikta ett tack till alla andra som på olika sätt möjliggjort genomförandet av studien.

12 mars 2018

Mehrdad Darvishpour via forskargruppen

Mälardalen högskola

Introduktion och bakgrund

I ett historiskt och internationellt perspektiv är barn en viktig del av den globala migrationen. Barn kan fly tillsammans med sina föräldrar eller ensamma. I Sverige definieras ”ensamkommande barn” som en person under 18 år som kommit till Sverige och sökt asyl utan sina föräldrar eller annan vårdnadshavare (Prop. 2005/06:46). Både de ensamkommande och de med föräldrar är i en utsatt situation, men de ensamkommande barnen särskiljer sig då de saknar möjligheten att få stöd i en nära relation i den otrygga situation migrationen innebär.

Statistik visar att under år 2015 sökte cirka 163 000 personer asyl i Sverige, vilket var en fördubbling av asylsökande jämfört med 2014 (Migrationsverket, 2016). Nästan hälften av dessa nyanlända var barn, varav en knapp majoritet var ensamkomna barn. De flesta ensamkommande barnen kom ifrån Afghanistan. Av samtliga ensamkommande barn som kom 2015 var 32 522 pojkar, motsvarande cirka 87 procent, och 2 847 flickor, motsvarande cirka 13 procent. Cirka 66 procent av de ensamkommande ungdomarna kom från Afghanistan (23 480). Antalet som kom från andra länder var som följer: Syrien 3 777 personer, Somalia 2 058 personer, Eritrea 1 939 personer, Irak 1 097 personer och övriga länder 3 018 personer. De nya lagarna som trädde i kraft i Sverige under 2015-2016, såsom tillfälliga uppehållstillstånd (13 månader) och gränskontroller, har sedan toppen av flyktingvågen 2015 drastiskt minskat antal nyanlända flyktingar.

Den väldiga flyktingtillströmningen till Sverige under främst 2015 skapade stora påfrestningar, stress och oro bland många offentliga aktörer, inte minst bland kommunerna som ansåg att de inte hade tillräckliga resurser och beredskap att ta emot så många flyktingar som uppdraget krävde och för det fortsatta arbetet med att skapa inkludering i samhället. Frågan är hur kommuner och landsting har lyckats med omhändertagande av nyanlända, framförallt ensamkommande barn och ungdomar, och dessa barn och ungdomar upplevde bemötandet och inkluderingsprocessen. Den drivande frågan i studien är vilka förutsättningar som finns för nyanlända barn och ungdomar för en lyckad inkludering, för ett fortsatt fungerande vardagsliv och jämställdhetsutveckling.

Projektets övergripande syfte är att utforska förutsättningarna för en lyckad inkludering hos nyanlända barn och ungdomar. Den kunskap som eftersöks är framgångsfaktorer och hinder för inkludering vad det gäller mottagande, livskvalitet, hälsa, välfärd, skolgång, arbetsmarknad, bostadsförhållanden och jämställdhetsutveckling. Frågor som väckts är: Hur kan jämställdhetsvärdering öka bland dessa grupper? Hur påverkar samhällets bemötande deras inkludering och jämställdhetsutveckling i negativ eller positiv riktning? Hur formas utvecklingen av nyanlända barns och ungdomars i samspel med mottagandets organisationer och utanför dessa? Vilken betydelse har den egna familjen för barn och ungdomars inkludering och jämställdhetsutveckling. Vilka sorter av nätverk skapas och på vilka grunder. Vilka vägar öppnas genom samspel med det civila samhällets organisationer? Det har lett vidare till följande tre mer övergripande frågeställningar.

- Vilka upplevelser har nyanlända ungdomar av mottagandeprocessen?
- Vilka barriärer och möjligheter finns för nyanlända barn och ungdomars inkludering och jämställdhetsutveckling?

- Vilken betydelse har samverkan mellan olika myndigheter och civilsamhällets organisationer för nyanlända ungdomars inkludering?

Centralt för projektet är att göra barnens och ungdomarnas röster hörda och därmed skapa en viktig referenspunkt som initialt står fri från den samhällsstruktur som är tänkt att möta barnens och ungdomars behov. Därför inriktades det initiala arbetet mot att etablera förtroendefulla kontakter med de barn och ungdomar som erhållit uppehållstillstånd och skapa en grund för en longitudinell studie. I genomförandet har även intervjuer med ensamkommande ungdomar som inte har uppehållstillstånd genomfördes för att kunna jämföra de två grupperna.

Inom ramen för projektet har också erfarenheter från kommunernas och landstingens personal i Sörmland och Västmanland inhämtades genom forskningscirkclar för att spegla barnens och ungdomars berättelser av de offentliga organisationernas aktörskap. Båda delarna av projektet lägger grunden för en tänkt longitudinell studie som ska följa ungdomar från och med att de erhållit uppehållstillstånd och ytterligare 3 år framåt för en lyckad inkludering.

Studiens resultat kommer från semi-strukturerade intervjuer som genomförts (enskilt och i grupp) under 2017. Syftet med de semi-strukturerade intervjuerna (Kvale, 1997) var att ge nyanlända barn och ungdomarna möjlighet att beskriva hur de uppfattar sin situation, om fortsatt inkludering och delaktighet i samhället och om de upplever att de kan påverka sin egen och andras situation. Sammanlagt intervjuades 52 nyanlända barn och ungdomar mellan 15-18 år varav 33 personer hade uppehållstillstånd och 19 ensamkommande barn och ungdomar utan uppehållstillstånd bosatta i Eskilstuna, Norberg, Kungsör och Västerås samt några andra kommuner från fyra olika typer av sociala miljöer. Det handlade om ensamkomna barn och ungdomar placerade i a) familjehem som har svenska som modersmål, b) familjehem som inte har svenska som modersmål, c) på HVB-hem i kommunal och enskild regi och d) de som kommer med sina familjer eller anhöriga.

Eftersom denna del av projektet innehöll känsliga personuppgifter gjordes en etikprövning vid Regionala etikprövningsnämnden i Uppsala i januari 2017, vilken gav sitt godkännande den 15 februari 2017 (dnr 2016/505.) Informationen behandlades med sekretess och intervjupersonerna kunde när som helst avbryta intervjuerna.

Den metod som står i fokus för insamlingen av empirin från kommunens och landstingets aktörer är aktionsorienterad och består av forskningscirkelns deltagarbaserade metod (Persson, 2008). Att arbeta med forskningscirkclar handlar om en verksamhetsnära forskningsansats där praktiker och forskare tillsammans producerar kunskap om en verksamhet och hur denna kan utvecklas (Månsson 2014; Lahdenperä 2011). Genom forskningscirkelns arbetsmetod har det med andra ord varit möjligt att utveckla kunskapen och kompetensen i praktiken och samtidigt som den utgjort en grund för forskning och vetenskaplig kunskapsutveckling (Lahdenperä, 2011; Darvishpour, 2011). Inom ramen för forskningscirkeln har deltagare från kommuner och landsting träffat forskare från MDH och utforskat ett gemensamt problem – i detta fall mottagandet av nyanlända barn och ungdomar och det fortsatta arbetet med att inkludera dem i samhället – där deltagare och forskare är engagerats i en forskningsprocess som utvecklar verksamheten i fråga. En forskningscirkel genomfördes över fem tillfällen under 2017, med möten i Eskilstuna och Västerås. Tema för dessa möten var nyanlända ungdomar situation, mottagande och inkluderingsprocessens,

hälsa, jämställdhet och samverkan. Deltagare till dessa kontaktades genom MHDs kontaktpersoner hos Samhällskontraktets parter som skrev också under samtycket blanketten.

Med hjälp av resiliens och intersektionalitet belyser vi hur nyanlända barns och ungdomars resurser tas till vara, vilka möjligheter ges för deras aktörskap i mottagandets olika miljöer (skola, HVB-hem, familjehem för ensamkommande och egna familjer). Det är av intresse att undersöka hur olika organisatoriska miljöer öppnar för barns och ungdomars utveckling i deras nya omgivning. Exempelvis kommer en del nyanlända från länder där förutsättningarna för jämställdhet är sämre, och är därför vana med traditionella synsätt på könsroller. De nämnda teorierna kan bidra till öka förståelse om hur ålder, kön och klassbakgrunder kan påverka ungdomarnas upplevelse av inkluderingen.

Tidigare forskning (t.ex. Hessle, 2013; Eide & Hjern, 2013; Wernesjö, 2014; Brunnberg & Darvishpour, 2016; Aytar & Brunnberg, 2016) visar att nyanlända barns och ungdomars traumatiska erfarenheter kan utveckla en resiliens för att ta sig an utmaningar och en vilja att utvecklas. De är aktiva och satsar med oanad kraft på att skaffa sig en bra framtid i det nya landet. Resiliens används ur ett aktörorienterat perspektiv för att förebygga en negativ utveckling av psykisk ohälsa i samband med flykt och att individen inte fastnar i förflutna utan bearbetar sina upplevelser och fokuserar på nuet och framtiden (Socialstyrelsen, 2015). Även intersektionalitetsansatser har används som ett kontextuellt perspektiv. Intersektionalitet studerar olika maktordningar såsom klass, kön, etnicitet, sexuell läggning, ålder, funktionsvariation etc. och dess betydelse för nyanlända ungdomars inkludering och jämställdhetsutveckling i samhälle.

Sammanfattande resultat

Nedan följer en sammanfattning av studiens vissa relevanta resultat från såväl intervjuerna med ungdomarna som forskningscirkeln med deltagare från Samhällskontraktets parter.

Upplevelse av mottagande och inkluderingsprocess

- Familjen ger en trygghet för de som har kommit med sin familj. Å andra sidan kan föräldrars stöd innebära olika formers styrning av deras framtid. Föräldrar med en akademisk bakgrund vill helst att deras barn ska lyckas med studierna. Föräldrar kan också vara bromsklossar för barnens väg i svenska samhället då de känner svenska värderingar som främmande och även skrämmande och vill att barnen ska anamma hemkulturens principer. När vi reflekterar över ensamkommande barn och ungdomar ser man stora skillnader mellan dom som har en trygg miljö bakom sig och dom som har lämnat ett otryggt förhållande. Barn med otrygga förhållanden måste ta vara på sina egna resurser utan att känna att de betyder något för nära och kära i hemlandet. För dessa är boendeformen och det sociala stödet från samhället extra betydelsefullt. Ensamkommande barn och ungdomar som har lämnat trygga familjeförhållanden upplever ofta en känsla av längtan, ensamhet och oro i sin avsaknad av sina föräldrar.
- Såväl barnens, ungdomarnas som föräldrarnas socioekonomiska och kulturella bakgrund spelar stor roll för deras skolgång och vidare etablering i samhället, oavsett om barnen och ungdomarna är ensamkomna eller anländer med sina föräldrar. De ensamkommande som är analfabeter, med föräldrar med svaga socioekonomiska

villkor, har svårare att klara sig i skolan och att lära sig svenska jämfört med unga som har utbildning från hemlandet eller som kom med sina utbildade föräldrar.

- Ensamkommande barn som har uppehållstillstånd är mer motiverade att satsa på språk och studier, även om de flesta (inklusive de som inte har uppehållstillstånd) har lärt sig svenska är engagerade i sitt skolarbete. En förklaring till varför ensamkommande är mer framgångsrika är att flera av dem känner högre press på sig från familjen i hemlandet att bistå med pengar, vilket ökar motivationen till inkludering och etablering. En annan förklaring är att de ensamkommande har bättre möjlighet att lära sig det svenska språket eftersom många placeras i redan etablerade familjer eller HVB-hem och får därmed mer stöd av det svenska samhället, än nyanlända i andra beroendeformer. En tredje förklaring är att ensamkommande barn och ungdomarna, framförallt flickor, i avsaknad av sina föräldrar blir vuxna snabbare och ser därmed en möjlighet till ett självständigt liv och karriär på arbetsmarknaden. Ytterligare en förklaring, i alla fall bland ensamkomna afghaner, är att de upplevt mycket dåligt bemötande, eller trakasserier, i Iran och upplever en stor tacksamhetsskuld till Sverige, vilket ökat deras motivation till att bli en del av det nya landet. Ensamkommande barns och ungdomars traumatiska upplevelser kan också i många fall öka motståndskraften, vilket påskyndar återhämtningen och inkluderingsprocessen.
- Civilsamhällets roll i form av idrottsföreningar, bibliotek, kyrka och etniska nätverk har stor betydelse för barns och ungdomars möjligheter att utveckla sociala relationer och etablera sig i samhället. Flera ensamkommande barn och ungdomar kunde genom sina etniska nätverk och andra nätverk hitta både jobb och bostad. Mötesplatsen för ensamkommande ungdomar i en av de större kommunerna visade sig att vara en ny och attraktiv miljö att vistas i. Här kunde både flickor och pojkar (både de som har uppehållstillstånd och asylsökande) umgås och ha en meningsfull social aktivitet, få samhällsinformation, hjälp med läxläsning, språkstöd och bli involverade i andra aktiviteter som stöttar deras vägar in i samhället.
- När det kommer till boendeformer gick meningarna isär. Vissa ensamkommande ungdomar säger att de trivdes och att de kände sig självständiga i stödboenden, medan andra vantrivdes och menade att de kände sig inlåsta och att ingen brydde sig om deras behov och önskemål. Flera av dem uppgav att de hade problem med familjehem och personal på HVB-hem. Det negativa beteende och de fördomar som de mött på dessa boenden påverkade deras möjligheter till inkludering negativt. De flesta var dock nöjda och hade goda relationer främst med HVB-hem. Det finns inget mönster som visar huruvida dessa barn och ungdomar föredrar familjehem, HVB-hem eller stödboende. "Kulturkrockar" kan försvåra möjligheten att placera unga i "svenska" familjehem. Flera av ensamkommande upplevde konflikter med sina familjehem kring skilda normer och förväntningar, matvanor (framförallt under religiösa högtider), barnen budget och köp av kläder och andra saker och valde därför att flytta till HVB-hem eller andra familjehem. Andra nyanlända gjorde tvärtom, det vill säga att de var missnöjda med sina HVB-hem och valde att flytta till familjehem eller andra HVB-hem. Skillnaderna beror också på deras individuella förutsättningar, oavsett om de kommit med sin familj eller inte, tillsammans med hur de upplevt omgivningens bemötande av dem. Flera nyanlända och personal betonade svårigheter med att tillgodose deras behov av emotionellt stöd och att skapa tillit hos ungdomarna.

- Flera nyanlända barn och ungdomar hade valt att stanna kvar i glesbygden eller i de mindre kommunerna eftersom det finns bättre möjligheter för dem på plats än vad en stad kan erbjuda dem. Förankring i lokalmiljön, etablerade nätverk och släktens närvaro är några av orsakerna till att de väljer att stanna. Däremot upplevde inte alla det på samma positiva sätt. En grupp nyanlända beskrev det som att de var besvikna på deras placering i en mindre kommun, eftersom de upplevde kommunen som tråkig då det saknades såväl aktiviteter som sociala eller etniska nätverk. Brist på bostäder och arbetstillfällen är en annan anledning till att de vill flytta till större städer.
- Fler nyanlända hävdade att de inte har någon direkt upplevelse av rasistiskt bemötande i Sverige och upplevde därför bemötandet mycket positivt, medan andra upplevde negativa bemötande. Flickor var generellt mer positiva till det nya samhällets villkor och det bemötande de fick från olika personer, framförallt utifrån ett jämställdhetsperspektiv. Vissa flickor uppgav dock att de upplevt negativt bemötande på grund av deras etniska eller religiösa tillhörighet, vilket gjorde att de mådde dåligt och i ett fall längtade en afghansk flicka efter att åka tillbaka till Iran. Även om majoritet av pojkarna var positiva, fanns det vissa som hade negativa upplevelser av bemötandet. Några ensamkommande unga pojkar betonade exempelvis att när de går ut som ett gäng killar hör de en del fula ord och får då ett negativt bemötande, men menade att det är naturligt att man, i brist på andra kompisar, att då gå ut tillsammans med sina landsmän.

Psykisk ohälsa och riskzoner

- Fler av ensamkommande barn drabbas av både psykisk och fysisk ohälsa. Psykisk ohälsa kan uppstå dels på grund av väntan på besked från migrationsverket och avvisnings beslut från migrationsverket, dels på grund av traumatiska upplevelsen under färden till Sverige samt känslan av ensamhet under vistelse tiden i Sverige. Flera flickor berättade om sin frustration på upplevda kulturkrockar och påtryckningar från sin omgivning som påverkar deras möjlighet att forma en självständig identitet.
- Trots att det finns hjälp i form av professionell behandling från BUP och personalen på HVB-hem eller stödboende vänder sig de ensamkommande i många fall till vänner och klasskamrater, när de känner sig deprimerade, upplever ångest eller andra psykiska besvär. Fler nyanlända, framförallt flickor, upplevde att det inte finns någon hjälp och det är svårt med att kontakta andra och öppna sig för dem.
- Flera av de ensamkommande som lider av psykisk ohälsa och söker hjälp anser att de behandlas dåligt av vårdpersonalen. Vissa av dem som besökt BUP upplevde att de inte fick den hjälp som de förväntade, eller kanske behövde. Detta missnöje kan i vissa fall handla om olika förväntningar och syn på vård och medicin hos de ensamkommande och synen på vård hos den vårdpersonal de möter. Vissa är ute efter mediciner för behandling av olika besvär oavsett psykisk eller fysisk och bli besvikna när de inte tilldelas medicin på grund av deras utsatta situation. Begreppet ”vattendoktor” som ironiskt används av en del ensamkommande tyder på att synen på svensk sjukvård är bristfällig. De ensamkommande som kommer från ett relativt mer

traditionella samhälle har inte stor förståelse för den terapeutisk metod som genomsyrar BUPs och liknande myndigheters arbetsätt. Ofta vill de ha konkreta, medicinska åtgärder mot sina psykiska besvär och blir därför besvikna på institutionernas reaktioner, vilket i sig riskerar att förvärra deras psykiska tillstånd. Ensamsökandes missnöje kan också handla om brist på resurser eller dålig bemötande av vårdpersonal. Att söka ständigt efter vård kan också vara tecken på oro och behovet av trygghet. Ibland vänder de sig till personalen i de boenden eller verksamheter de befinner sig och ser denna personal som en del av eller ersättare till den förvunna familjen. I andra fall tar de hjälp av personal på HVB-boende, stödboende eller så kallade kontaktkaféer för att de ska uppmärksamma deras psykiska ohälsa eller få hjälp att hantera deras missbruk.

- Ensamkommandes oro för avvisning ökar risken för psykiska besvär, att hamna i riskzonen till självskadebeteende, passivisering och ensamhet vilken leder till sämre skolresultat och avhopp av skolan. I vissa fall leder det till att de går under jorden för att undvika att avvisas ur landet. Majoriteten av de barn och ungdomar som deltog i studien har dock undvikit självskadebeteende, kriminalitet, missbruk och andra ”avvikande betanden”, trots att flera av dem lider av olika besvär, har en traumatisk bakgrund, skilda normer, längtan efter sin familj och upplever en stor osäkerhet kring deras framtid. Att de flesta sköter sig bra kan tyda på att de är starkt motiverade för att komma i samhället och vill inte göra bort sig eller skada den eventuella framtiden i det nya landet. Det kan också vara resultaten av större kontroll och insats från HVB-hem och familjehem.

Jämställdhetsutvecklingens möjligheter och utmaningar

- Synen på kvinnors rättigheter och jämställdhet har visat sig vara mer positiv än vad media brukar förmedlar, där framför allt ensamkommande pojkar framställs som en problematisk grupp. Medias och majoritetssamhällets fördomar och stigmatiserande bilder riskerar att slå hårt mot nyanlända, och då framför allt ensamkommandes inkluderingsprocess och jämställdhetsutveckling. Att tolka gruppen som problematisk innebär att man underskatta deras resurser och möjligheter att återhämta sig och ändra sina traditionella synsätt.
- Trots vissa kulturkrockar bland de som ha vuxit upp i länder med starkt patriarkala strukturer uppskattar de flesta nyanlända ungdomar jämställdhet. Fler pojkar hävdar att de är positiva till jämställdhet och har inte något problem om deras systrar ska bestämma över sina öden och till exempel skaffa pojkvän. Gapet mellan attityder och handlingar kan dock vara stor, men att vara barn och ung innebär också en större potential att ändra attityder och anpassa sig med nya värderingar och villkor jämfört med äldre personer med mer stabila identitetsuppfattningar.
- Även om flickor verkar ha lättare att anpassa sig till nya jämställdhetsvillkor jämfört med pojkar upplevde vissa flickor påtryckningar från sina etniska grupper om hur de ska vara och föra sig i sociala sammanhang. Föräldrars patriarkala attityder kan också begränsa flickornas friheter. Fler flickor påpekade på svårigheter att skaffa pojkvän,

vara fri i val av klädstil och upplevde hedersförtryck från föräldrar, släkt eller etniska nätverk. Ett par afghansk flickor, som bar slöja och såg sig som troende muslimer, pekade på negativa bemötande från sitt etniska nätverk eftersom de inte ansåg att deras slöja eller klädstil är passande.

- Variationen bland de nyanlända ungdomars bakgrunder och deras möten med det nya samhället påverkar deras jämställdhetsutveckling. Att umgås enbart med den egna etniska gruppen kan begränsa deras möjligheter för jämställdhetsutveckling.

Kommunens upplevelse av mottagandet och betydelse av samverkan

- Studien visar att kommuner har klarade bättre än vad som väntat den utmaning som följde i spåren av 2015 års flyktingströmmar. Detta trots stora belastning, utmaningar och brist på resurser och kompetens som många kommuner har drabbats av. Eftersom antalet nyanlända barn och ungdomar minskar under 2016-2017 har kommunerna satsat mer på kvalitetssäkring och kontroll i mottagandet av de ensamkommande än tidigare.
- En del av de nyanländas berättelser skiljer sig radikalt mot vad professionella ger uttryck för, när det gäller tillfredsställelse av vård och hälsa, syn på jämställdhet, upplevelse av bemötandet och omhändertagandet. Därför önskade fler bättre forum (t.ex. inom forskningscirkel) för att föra dialog med ensamkommande barn och ungdomar.
- Brist på kunskap och empati och krockar kring förväntningar och uppfattningar både hos myndigheter och nyanlända påverkar kommunikationen och därmed uppstår otydligheter vad gäller gränser för vad som är accepterat och inte. Fler personal påstod att de nyanländas bild av Sverige inte stämmer med verkligheten och att de ibland har för stora förväntningar. De betonar dock att man måste vara tydlig vad gäller gränser, även om fler av dem lyfte fram risken att kallas rasist när de sätter gränser. De menar att respekt ibland kan missbrukas av de nyanlända, och ibland kan detta komma till uttryck i att de inte ska finnas några gränser.
- Fler betonar att samverkan ökar personalen engagemang, kunskap och förståelse över verksamheten kring de ensamkommande och att erfarenhetsutbyte motverka fördomar och att vissa gränser mellan olika organisationers uppgifter och ansvarsområde överskrids när det gäller omhändertagande av ensamkommande.
- I rädslan för att hamna i konfrontation eller bli anklagade för olika saker, såsom sexuella trakasserier, hedersförtryck, diskriminering av olika grupper gör å ena sidan att en del antar en undvikande attityd. Å andra sidan uppger fler att de orosmäter när de tycker att det finns behov.
- Brist på samverkan mellan Migrationsverket och andra aktörer såsom kommuner och landsting var en barriär mot nyanländas inkludering. Vissa menar att medan en del nyanlända har fått förankring i lokalsamhället i sin kommun, har migrationsverket bestämt att flytta dem till andra kommunen.
- Nedskärningar motverkar möjligheter för samverkan och inkludering av ungdomar och under 2015 var kontrollen av placeringarna undermålig. Idag har man möjligheter

att betydligt mer satsa på kvalitetssäkring. Det behövs en utvärdering av det nya ersättningsystemet som sattes 1 juli 2017 tillsammans med kommunplaceringsdirektivet.

Referenser

- Aytar, O. & Brunnberg, E. (2016). *Empowering Unaccompanied Children in Everyday Life in a New Country. A Resilience Support Centre in Sweden Evaluated from a Perspective of Program Theory*. *Revista de Asistenja Sociala*, Anul XV, (2):35-56
- Brunnberg, E. & Darvishpour, M. (2016). Etnicitet, kultur och genus. Om ensamkommande barn och mötet med den svenska skolan. I P. Lahdenperä & E. Sundgren (red.) *Skolans möte med nyanlända* (s. 29-48). Stockholm: Liber.
- Darvishpour, M. (2011). "Förtryck mot 'invandrade familjer' eller omsorg över barn? En forskningscirkelstudie om hedersproblematik". I P. Lahdenperä (red.) *Forskningscirkel – arena för verksamhetsutveckling i mångfald* (s. 113-130). *Studies in social Sciences* 1. Eskilstuna & Västerås: Mälardalens högskola.
- Eide K. & Hjern, A. (2013). Unaccompanied refugee children – vulnerability and agency, *Acta Paediatrica*, 102:666-668.
- Hessle, M. (2009). *Ensamkommande men inte ensamma: tioårsuppföljning av ensamkommande asylsökande flyktingbarns livsvillkor och erfarenheter som unga vuxna i Sverige*. Akademisk avhandling: Stockholms universitet.
- Kvale, S. (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.
- Lahdenperä, P. (Red.) (2011) *Forskningscirkel – arena för verksamhetsutveckling i mångfald*. *Studies in Social Sciences* 1. Eskilstuna & Västerås: Mälardalens högskola.
- Migrationsverket (2016). *Om ensamkommande barn*. Hämtad 8 mars 2017: <http://slideplayer.se/slide/12506025/> (bild 6)
- Månsson, N. (2014). Är allt polisens fel? Om dilemmat då en forskningscirkels arbetssätt hakar i redan befintliga strukturer. I P. Lahdenperä (red.). *Forskningscirkeln – en mötesplats för samproduktion. Mänskliga rättigheter i offentlig förvaltning* (s. 93-107). *Educational Sciences* 14, Eskilstuna & Västerås: Mälardalens högskola.
- Persson, S. (2008). *Forskningscirklar – en vägledning*. Hämtad den 1 november 2016 från <http://dSPACE.mah.se/dspace/bitstream/handle/2043/7155/forskningscirklar?sequence=1>
- Skolinspektionen (2009). *Utbildning för nyanlända elever: rätten till en god utbildning i en trygg miljö*. Skolinspektionens rapport 2009:3. Stockholm: Skolinspektionen.
- Prop. 2005/06:46. Mottagande av ensamkommande flyktingbarn. Sveriges riksdag.
- Socialstyrelsen (2015). *Psykisk ohälsa hos asylsökande och nyanlända migranter - Ett kunskapsunderlag för primärvården*. Socialstyrelsen. URL: <https://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/19664/2015-1-19.pdf> (tillgänglig 2018-03-07)
- Wernesjö, U. (2014). *Conditional Belonging Listening to Unaccompanied Young Refugees' Voices*. Uppsala: Uppsala Dissertations from the Faculty of Social Sciences 93